

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ»

Василь МАРТИНЮК

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *053 Психологія*

Освітньо-професійна програма: «*Психологія*»

Циклова комісія гуманітарних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні	Самостійна робота	Загальний обсяг годин	Екзамен/ залік
Денна	2	3, 4	30	30	120	180	Залік – 3 Екзамен – 4

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності *053 Психологія*, затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПТ ЗУНУ» «15» серпня 2022 р.

Робоча програма складена викладачем Дурдас Г.В.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін, протокол № 1 від 28.08 2023 р.

Голова циклової комісії

Людмила ЗАЛЮБОВСЬКА

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія України»**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Змістових модулів - 3	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна дисципліна
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки - 2
		Семестр – 3,4
	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Лекції (30 год.)
		Практичні (30 год.)
		Самостійна робота (120 год.)
Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: залік/екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета вивчення дисципліни: сприяти формуванню в студентів національно-культурної ідентичності, патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції, почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;

– набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі ХХ–ХХІ ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності Українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української держави в контексті світового історичного процесу;

– розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;

– спонукати до усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності своєї держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;

– долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;

– сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія України» студент повинен:

знати:

– основні періоди історії України; особливості кожного з історичних періодів, їхні спільні та відмінні риси, а також значення з точки зору українського державо- та націотворення.

вміти:

– аналізувати історію України як історію окремого народу та його держави, так і в контексті загальноєвропейської та світової історії;

– здійснювати періодизацію української історії та компаративний аналіз різних епох;

– екстраполювати окремі історичні події на сучасний історико-політичний процес;

– прогнозувати можливі варіанти майбутнього суспільно-політичного розвитку України.

2.3. Процес вивчення дисципліни «Історія України» спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН12. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН13. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Історія України»

І СЕМЕСТР

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Становлення та розвиток державотворчих традицій в Україні (первісна доба – перша половина XIV ст.)

Тема 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.

Предмет і завдання курсу «Історія України». Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу «Історія України». Концепції історії України. Вплив природно-географічних факторів на розвиток історії України.

Первісні люди та спосіб їх життя. Трипільська культура. Людське стадо. Рід. Матріархат. Давні форми релігійних вірувань. Масові переселення людей. Неолітична революція. Зародження орного землеробства. Патріархат. Сусідська община. Трипільська культура.

Кочові народи на території України. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Антична цивілізація Північного Причорномор'я. Рабовласницьке господарство, його криза. Велике переселення народів.

Походження слов'янських народів. Анти. Розселення східних слов'ян. Боротьба з готами, гунами, аварами. Східнослов'янські племена і державно-племінні утворення VII–VIII ст. Війни слов'ян з Візантією та їх наслідки. Заснування Києва..

Тема 2. Утворення і розвиток Київської Русі (IX – перша половина XIII ст.).

Передумови утворення держави у східних слов'ян. Утворення Київської Русі. Норманська теорія. Основні етапи: розвитку Київської держави. Еволюція політичного устрою Київської Русі. Князі Дір і Аскольд. Становлення державності (князювання Олега, Ігоря, Ольги, Святослава). Київська Русь в період найбільшого піднесення та могутності: правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Спроби утвердження спадкоємної монархії. Становлення феодальної системи господарювання. Основні етапи економічного розвитку. Зміни в релігійному житті після запровадження християнства. Історичне значення християнізації Русі. Зовнішня політика київських князів. Стосунки Русі з Візантією, Західною Європою, арабським світом. Русь і кочівники. Причини і етапи феодальної роздробленості. Занепад Києва. Тимчасова політична стабілізація суспільства: Володимир Мономах, Мстислав Великий. Занепад Київської Русі з другої половини XI століття. Посилення удільних князівств.

Монголо-татарська навала на українські землі. Утворення монгольської держави, особливості її соціально-економічного життя. Чингізхан. Нашестя на Русь полчищ хана Батия. Героїчна боротьба русичів проти загарбників. Встановлення монголо-татарського ярма. Золота Орда. Форми і наслідки залежності руських земель від завойовників.

Культура Київської Русі. Проблема формування народностей у Руській державі. Історичне значення Русі.

Тема 3. Галицько-Волинська держава (XIII – перша половина XIV ст.)

Об'єднання українських земель у складі Галицько-Волинського князівства.

Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Правління Ярослава Осмомисла. Галицькі бояри. Протистояння експансії польських і угорських загарбників. Політичний та соціальний розвиток волинських земель. Князь Роман Мстиславич. Утворення Галицько-Волинського князівства. Данило Галицький. Роль Данила Галицького у зміцненні української держави. Боротьба проти Золотої Орди.

Внутрішня децентралізація в останній третині XIII ст. Князювання на Волині Василька Романовича та його сина Володимира. Правління Лева, Шварна і Мстислава Даниловичів. Відновлення єдності Галицько-Волинської держави. Король Русі та князь Володимирії Юрій I. Утворення Галицької митрополії. Князювання Андрія і Лева Юрійовичів. Боротьба проти ординців. Припинення династії Романовичів. Правління Юрія II Болеслава та Любарта-Дмитра. Загарбання українських земель Польщею, Угорщиною, Литвою, Молдавським князівством. Володислав Опольський.

Культура Галицько-Волинського князівства. Місце Галицько-Волинської держави в історії України.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Українські землі під владою Литви та Польщі (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

Включення українських земель до складу Литовської держави. Політика великих литовських князів на українських землях. Передумови польсько-литовської інтеграції. Кревська та Городельська унії. Боротьба руських князів проти польсько-литовського зближення. Ліквідація удільних князівств.

Політика Польщі на західноукраїнських землях. Повстання під проводом І. Мухи. Погіршення геополітичного становища Великого князівства Литовського. Зміцнення Московської держави та її боротьба за Чернігово-Сіверщину. Посилення турецько-татарської загрози. Люблінська унія, її суть і наслідки. Україна в складі Речі Посполитої, її адміністративно-територіальний устрій. Кріпацтво. Боротьба українського народу проти польсько-шляхетської експансії.

Суспільна організація та соціально-економічні відносини. Магдебурзьке право. Литовські статuti. Православні братства в Україні. Брестська церковна унія: передумови та наслідки. Посилення національно-релігійного гноблення. Культурно-релігійні рухи кінця XVI – першої половини XVII століть. П. Могила. Роль церкви у збереженні самобутності українського народу.

Причини появи козацтва. Створення Запорізької Січі. Д. Вишневецький. Устрій та військово-політична організація Запорізької Січі. Основні етапи розвитку козацької державності. Реєстрове козацьке військо. Піднесення козацтва в другій половині XVI століття. Повстання під проводом К. Косинського і С. Наливайка. Боротьба козацтва з турками і татарами. Гетьман П. Сагайдачний. Хотинська війна. Утвердження козацької автономії. Козацькі повстання 1620–1630-х рр. Причини поразки та наслідки повстань.

Культура України середини XIV – першої половини XVII ст. Освіта і наука. Острозький та Києво-Могилянській колегіуми. Перші друкарні. І. Федоров. Література. Музика. Різьбярство і скульптура. Живопис. Вплив європейського Відродження на розвиток української культури.

Тема 5. Національно-визвольна війна українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648–1657 рр.)

Причини, характер і рушійні сили. Основні концепції періодизації Визвольної війни. Початковий етап війни (1648–1649 рр.). Перемоги козацько-селянського війська під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями. Битва під Зборовом. Зборівський договір. Відновлення української державності. Формування державних інституцій і активізація зовнішньополітичної діяльності уряду Б. Хмельницького. Молдавські походи Хмельницького. Битва під Берестечком і Білоцерківський мир. Битви під Батогом і Жванцем.

Українсько-московський договір та його реалізація в 1654–1657 рр. Переяславська Рада. Березневі статті Б. Хмельницького 1654 року. Входження України під протекторат Московії. Завершальний етап національно-визвольної війни. Военні дії 1654–1657 рр. Визвольний похід на західноукраїнські землі та його невдача. Віленське перемир'я. Загострення відносин з Московією. Створення нової антипольської коаліції, її початкові успіхи та крах. Смерть Б. Хмельницького. Місце України в міжнародних відносинах Європи часів Б. Хмельницького.

Історичне значення національно-визвольної боротьби українського народу під проводом Б. Хмельницького.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Україна в часи існування козацької держави (середина XVII – наприкінці XVIII ст.)

Тема 6. Українська держава на завершальному етапі національної революції (друга половина XVII ст.)

Загострення кризи української державності у 1657–1663 рр. Ускладнення політичної ситуації в Україні після смерті Б. Хмельницького. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики І. Виговського. Гадяцька унія. Битва під Конотопом. Гетьманування Юрія Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі.

Розчленування України на Лівобережну та Правобережну. Україна у політичних планах Московії, Польщі, Туреччини. Боротьба старшинських угруповань за владу. Руїна Правобережжя та її причини. Гетьман П. Тетеря. Военні дії проти Московії. Повстання у Правобережній Україні. Московські статті гетьмана І. Брюховецького. Посилення впливів Московії на українську державну політику. Андрусівське перемир'я.

Внутрішня й зовнішня політика гетьмана П. Дорошенка. Военні дії проти Польщі та їх невдача. Переговори з Московією. Возз'єднання Козацької України. Новий розкол українських земель. Гетьмани Д. Многогрішний, П. Суховій, М. Ханенко. Острозька угода. Зближення з Туреччиною. Бучацька угода та її наслідки. Ю. Хмельницький. Бахчисарайське перемир'я. «Вічний мир» і закріплення поділу України. Занепад державності у Правобережній Україні і її перехід під владу Речі Посполитої.

Тема 7. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – друга половина XVIII ст.)

Стабілізація політичного життя в Україні в кінці XVIII століття. Гетьман І. Мазепа. Соціальна та культурно-просвітницька діяльність. Посилення наступу російського царизму на політичну автономію України. Зростання антимосковських

настроїв. Союз зі Швецією і боротьба за відновлення незалежності України. Полтавська битва. Гетьман у вигнанні – П. Орлик. Конституція П. Орлика.

Обмеження Української автономії в першій половині XVIII ст. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Решетилівські статті. Діяльність Малоросійської колегії. Наказний гетьман П. Полуботок та його опір російській політиці ліквідації української автономії. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. «Рішительні пункти». Правління гетьманського уряду (1735–1750). Поширення діяльності «Таємної канцелярії» на територію Гетьманщини. Гетьман К. Розумовський. Ліквідація гетьманату Катериною II. Посилення антиукраїнської політики російського царизму. Ліквідація Запорізької Січі 1775 року і скасування козацької автономії. Запровадження кріпацтва.

Суспільно-політичне становище Слобідської, Південної, Правобережної та Західної України. Колонізація Слобожанщини, її устрій, господарство, культурне життя. Заселення і розвиток Південної України. Запорізька Січ у другій половині XVII – XVIII ст. Кошовий отаман І. Сірко. Наступ на «вольності» Запоріжжя. Правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі. Гайдамацький рух. Коліївщина. М. Залізник і І. Гонта. Опришки. О. Довбуш. Становище Закарпаття та Буковини.

Культура України у другій половині XVII – XVIII ст. Освіта. Києво-Могилянська академія. Література. Козацькі літописи. Г. Сковорода. Книгодрукування. Музика і театр. Архітектура та образотворче мистецтво.

II СЕМЕСТР

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Українська національна революція 1917–1921 рр. (XIX ст. – 1921 р.)

Тема 8. Становище українців під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст.

Підросійська Україна наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.: суспільно-політичне та економічне становище. Поділи Речі Посполитої та розчленування українських земель між Росією й Австрією. Адміністративно-територіальний устрій підросійської України. Криза кріпосництва і розвиток капіталістичних відносин. Початок промислового перевороту. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії. Загострення соціально-економічних протиріч в Україні. Селянські повстання. У. Кармелюк. Початковий етап національного відродження. Становлення української інтелігенції. Декабристський рух в Україні. Польського повстання 1830–1831 рр. та Україна. Кирило-Мефодіївське братство. Т. Шевченко. Участь України в зовнішньополітичних акціях Російської імперії (російсько-турецька війна 1806–1812 рр., приєднання Бессарабії до Росії, війна з наполеонівською Францією 1812 р.).

Загострення соціально-класових протиріч. Скасування кріпосного права в Російській імперії. Буржуазні реформи 60–70 років та їх здійснення в Україні. Шляхи розвитку буржуазних відносин у сільському господарстві. Особливості завершальної фази промислового перевороту.

Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли. В. Антонович. Громадівський рух і посилення репресій з боку царизму. Участь українців у польському повстанні 1863–1864 рр. в Україні. Валуєвський циркуляр.

Емський указ. Криза громадського руху. Діяльність російських народницьких груп в Україні. М. Драгоманов і зародження українського соціалізму. Революційно-демократичний рух. Поширення марксизму. Початок пролетарського руху.

Зростання організованості українського руху в Наддніпрянщині на початку ХХ ст. Економічний розвиток і суспільно-політичний рух в Україні на початку ХХ ст. Політизація національного життя. Переростання культурно-освітнього громадського руху в національно-визвольний. Виникнення, програми і політична діяльність українських політичних партій: РУП, УНП, УДП, УРП, УСДС, УСДРП.

Україна в демократичній революції 1905–1907 рр. Страйковий рух. Позиції політичних партій. Робітничі і селянські рухи. Перетворення Росії в конституційну монархію. Столипінська аграрна реформа та її вплив на Україну. Послаблення національного гніту. Піднесення українського руху. Створення «Просвіт», українських клубів, народних університетів. Діяльність української парламентської громади у I та II Державних думах Росії. Політична реакція в Україні після революції. Посилення національного гніту. Товариство українських поступовців.

Тема 9. Національний рух на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини (кінець XVIII – початок ХХ ст.)

Розвиток західноукраїнських земель наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі Австрійської імперії. Економічна та культурна відсталість Галичини, Буковини і Закарпаття. Продовження реформ Марії-Терези Йосифом II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини та Буковини. Суспільно-політичний рух. Перше покоління будителів. Формування української інтелігенції. «Руська трійця».

Революція 1848–1849 рр. та її вплив на розвиток краю. Скасування кріпосного права, його особливості та наслідки. Головна Руська Рада. Перша українська газета «Зоря Галицька». «Руський собор». Західні українці на з'їзді слов'янських народів у Празі. Собор руських учених. «Галицько-руська матиця». Наслідки революції 1848–1849 рр. для населення західноукраїнських земель.

Політико-адміністративний статус західноукраїнських земель. Народовська та москвофільська течії національно-визвольного руху. Криза культурницьких рухів. Культурно-освітнє товариство «Просвіта». Видавнича діяльність. Наукове товариство ім. Т. Шевченка. Народна рада. Взаємовідносини Галичини з Наддніпрянською Україною. І. Франко, М. Грушевський. Поява українських політичних партій. «Україна irredenta» Ю.Бачинського.

Політичний і соціально – економічний розвиток Україна у складі Росії та Австро-Угорщини. Проблеми становлення та консолідації української нації. Процес політизації українського суспільства та визвольного руху. Проблеми становлення та консолідація української нації. Політичні партії та їх практична діяльність у створенні національної державності. Розвиток культури на початку ХХ ст. Освіта. Наука. Видатні вчені. Українська преса та видавництва. Здобутки майстрів літератури та мистецтва. Духовні цінності українців. Церковне життя.

Радикалізація національної боротьби на західноукраїнських землях на початку ХХ ст. Обмеження політичних прав українців. Національна дискримінація. Наростання українського спротиву. Страйки галицьких робітників. Аграрний рух. Трудова еміграція. Боротьба за реформу виборчої системи. Змагання за український університет і національну

школу. Вбивство А. Коцка. Поява українських організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Січові Стрільці».

Українська культура XIX ст. Освіта і наука. Література. Театр. Музично-пісенна творчість. Образотворче мистецтво. Будівництво й архітектура.

Тема 10. Українські національно-визвольні змагання 1914–1921 рр.

Україна в роки Першої світової війни. Україна в геополітичних планах країн Антанти та Центральних держав. Ставлення населення і політиків до війни. Формування легіону Українських січових стрільців. Воєнні дії на території України у роки війни.

Початок Української революції. Політичні партії у підросійській Україні. Утворення Центральної Ради. Початок українізації армії. Український національний Конгрес. I Універсал Центральної Ради. Проголошення автономії України. Створення Генерального Секретаріату. В. Винниченко. II Універсал Центральної Ради. Інструкція Тимчасового уряду. Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді, ставлення до нього Центральної Ради.

III Універсал і проголошення УНР. Політичні партії України у виборах до Всеросійських Установчих Зборів. Ультиматум Раднаркому до Центральної Ради. Скликання Всеукраїнського з'їзду Рад у Києві. Проголошення в Харкові радянської влади. Війна більшовицької Росії проти УНР.

IV Універсал Центральної Ради та проголошення незалежності України. Бій під Крутами. Повстання більшовиків на заводі «Арсенал». Встановлення радянської влади в Києві. Переїзд Центральної Ради на Волинь. Брестський мирний договір. Вступ німецьких та австро-угорських військ в Україну, звільнення її від більшовиків. Прийняття Конституції УНР.

Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурна діяльність гетьманського уряду. Новий адміністративний апарат. Збройні сили. Прорахунки Гетьманату. Політика німецької окупаційної влади в Україні. Український повстанський рух. Формування антигетьманської опозиції. Утворення Директорії, її склад, соціальна база. Зречення влади гетьмана П. Скоропадського.

Передумови національно-демократичної революції у Східній Галичині. Діяльність ЦВК. Українська конституанта. Д. Вітовський. Листопадовий чин. Утворення та діяльність ЗУНР. К. Левицький, Є. Петрушевич. Взаємовідносини між УНР і ЗУНР. Збройна боротьба проти польської агресії. Створення УГА. Чортківська офензива. Окупація Східної Галичини польськими військами. Національно-визвольна боротьба у Північній Буковині та Закарпатті. Уроки боротьби українського народу за незалежність 1917–1921 рр. Причини поразки.

Директорія УНР, її зовнішня та внутрішня політика. Трудовий Конгрес України. Акт злуки УНР і ЗУНР та його значення. Інтервенція Антанти на півдні України. Друга війна більшовицької Росії проти УНР. С. Петлюра. Відновлення Радянської влади в Україні. Політика «воєнного комунізму». Отаманщина. Н. Махно. Спільний похід армії УНР і УГА на Київ. Боротьба з денікінцями. Третя війна більшовицької Росії проти України. Перший Зимовий похід. Варшавська угода. Польсько-український наступ на більшовиків. Другий Зимовий похід. Ризький мирний договір. Втрата української державності.

Культура України початку ХХ ст. Освіта. Наука. Література. Преса та видавництво. Театр. Музично-пісенна творчість. Образотворче мистецтво. Будівництво і архітектура.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Західноукраїнські землі у 20–30-ті роки ХХ ст. Радянська форма державності в Україні (1922 – 1991 рр.).

Тема 11. Україна в умовах радянської державно-політичної системи (1921–1939 рр.)

Встановлення комуністичної системи в Україні, її сутність. Політика «воєнного комунізму». Прозрозкладка. Політика «воєнного комунізму». Голод 1921–1923 рр. Впровадження непу в Україні. Економічне, соціальне та повсякденне життя населення в роки непу. Політика коренізації, її причини та особливості. Дерусифікація політичного і громадського життя. Кадровий кістяк українізації. Націонал-комунізм. Релігійне життя в Україні. Створення СРСР і ліквідація суверенітету України. Утвердження однопартійності.

Перехід до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання. Хлібозаготівельні кризи 1927–1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Розкуркулення. Селянські збройні повстання. «Запаморочення від успіхів». Зміни у житті, побуті й психології селян. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні – геноцид українського народу. «Закон про п'ять колосків». Масштаби та наслідки Голодомору. Демографічні втрати.

Становище у галузі освіти. Досягнення науки та гальмівні чинники її розвитку. Література і мистецтво. Політика держави щодо церкви та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. «Розстріляне відродження». Терор 1937–1938 рр. ГУТАБ. Громадсько-політичне життя, його бюрократизація.

Тема 12. Радикалізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки ХХ ст.

Політика Польщі на окупованих територіях. Анексія західноукраїнських земель. Рішення Ради послів Антанти 1923 р. Опозиційне ставлення до окупаційного режиму. Польські осадники на українських землях. Наступ на національні права українців в Галичині та Волині. Обмеження впливу української інтелігенції у суспільстві. Становище греко-католицької і православної церков. Пацифікація.

Основні течії у визвольному русі західних українців проти польського панування. УНДО. Українська соціалістична радикальна партія. «Просвіта». «Союз українок». «Рідна школа». Діяльність молодіжних організацій. Становище вищої освіти та науки. Український таємний університет. Кооперативний рух. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Митрополит А. Шептицький. Організаційні витоки українського націоналізму. Створення УВО. Є. Коновалець. Політична доктрина інтегрального націоналізму Д. Донцова. Утворення ОУН та її діяльність. Розкол в українському націоналістичному русі. А. Мельник, С. Бандера. Спроба «нормалізації» українсько-польських стосунків та її крах.

Захоплення Північної Буковини та Бессарабії Румунією. Хотинське (1919) і Татарбунарське (1924) повстання. Громадське та культурне життя краю в період відносної лібералізації румунського окупаційного режиму. Українська національна партія.

Активізація українського націоналістичного руху.

Українські землі під владою Чехословаччини. Економічне становище. Розвиток української освіти. Боротьба москвофільської, русинофільської й українофільської національних орієнтацій. Мюнхенська змова. Проголошення автономії Карпатської України. А. Волошин. Віденський арбітраж. Карпатська Січ. Початок угорської агресії. Проголошення державної незалежності Карпатської України. Загарбання Карпатської України Угорщиною.

Становище української культури. Ліквідація неписьменності і перехід до загальної обов'язкової початкової освіти. Освіта і наука. Особливості розвитку літератури. Ідеологізація музичного, театрального, образотворчого мистецтва. Релігійне життя. Руїнація старих традицій і звичаїв, знищення пам'ятників культури. Досягнення і втрати культурної революції. Культурно-освітній розвиток західних українців.

Тема 13. Україна під час Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.)

«Українське питання» напередодні Другої світової війни. Причини, передумови, початок Другої світової війни. Пакт Ріббентропа-Молотова. Вступ Червоної армії на територію Західної України. Договір про дружбу і кордон. Народні збори Західної України. Включення західноукраїнських земель до складу УРСР та їх «радянізація». Соціально-політичні перетворення в Західній Україні у 1939–1941 рр. Масові репресії проти місцевого населення. Український центральний комітет. Діяльність ОУН. Становище населення східних областей України.

Початок німецько-радянської війни. Сутність військової доктрини СРСР та її реалізація. Воєнні дії літа–осені 1941 р. Причини поразки Червоної армії. Загороджувальні загоны, штрафні роти та батальйони. Українські землі в умовах нацистської окупації. Злочини гітлерівців проти населення. Рух Опору. Проголошення у Львові Акту відновлення Української держави. Діяльність «похідних груп». Репресії нацистів проти ОУН. Перехід націоналістів до боротьби на два фронти. Створення та діяльність УПА. Тарас Чупринка. Армія крайова. Українська головна визвольна рада. Радянський партизанський рух у тилу нацистів. Відносини радянських партизанів з ОУН–УПА. С. Ковпак. Діяльність націоналістичних та радянських підпільних груп.

Битва за Україну. Курська битва і початок вигнання гітлерівців з України. Чернігівсько-Прип'ятська операція. Оволодіння Донбасом. Форсування Дніпра. Визволення Києва. Україна на завершальному етапі війни (1944–1945 рр.). Звільнення Закарпатської України. Воз'єднання українських земель. Внесок українців у розгром нацистської Німеччини. Українське питання на Ялтинській конференції. Територіальні зміни УРСР після війни. Вхід України до складу держав-засновниць ООН.

Труднощі післявоєнної відбудови. Втрати України в роки війни. Розвиток галузей важкої промисловості. Зміцнення військово-промислового комплексу. Труднощі і проблеми сільського господарства. Голод 1946–1947 рр.

Радянізація західних областей України. Насильницька колективізація. Масові репресії та депортації населення. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Підпільно-партизанська боротьба ОУН і УПА проти тоталітарного ладу. Примусове переселення українців у 1944–1947 рр. Операція «Вісла» та «Захід»

Нова смуга масових репресій в СРСР. Створення концентраційних таборів. Масові депортації народів. Ідеологічний наступ сталінщини на спроби культурно-національного відродження в Україні. Цькування української інтелігенції. Боротьба проти

«низькопоклонства» перед Заходом. Політична ізоляція СРСР.

Культурне життя України в умовах війни та післявоєнної відбудови. Суперечливі тенденції в освітній сфері. Партійний контроль над наукою. Ідеологічне цькування письменників. Мистецтво та архітектура. Театральне мистецтво та кінематограф.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Україна в умовах спротиву радянській тоталітарній системі. Становлення незалежної України (середина 1950-х – перша третина XXI ст.)

Тема 14. Україна в умовах спротиву комуністичному тоталітаризмові та його краху (середина 1950-х – 1991 р.)

Десталінізація. Передача Кримської області до складу УРСР. Спроби лібералізації політичного режиму. XX з'їзд КПРС. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв комуністичних репресій. Реформи М. Хрущова. Освоєння цілинних земель. Кукурудзяно-горохова епопея. Ради народного господарства. Зародження руху «шістдесятників». Початок наступу на шістдесятників. Розповсюдження «самвидаву». Нові політичні репресії. Антирелігійна кампанія. Прорахунки у зовнішній політиці. Усунення М. Хрущова від влади.

Поглиблення системної кризи тоталітарного режиму (друга половина 1960-х – середина 1980-х років). Переміни в кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. «Косигінська реформа». Ідеологія «розвинутого соціалізму». Відмова від «реформаторства» і курс на соціально-економічну «стабільність» при Л. Брежнєві. Валові показники. Наростання кризових явищ у соціально-економічному житті.

Зміна політичного курсу. Посилення репресій проти шістдесятницького руху в Україні. Діяльність першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста. Керівництво В. Щербицького, політика русифікації. Дальше обмеження прав України. «Великий погром» 1972 р. «Чистка» керівних державних і партійних кадрів республіки. Посилення реакції в духовному житті. Наслідки русифікації в Україні. Конституція УРСР 1978 р.

Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Самостійницький, національно-культурницький, правозахисний та релігійний напрями українського дисидентства. Українська робітничо-селянська спілка. Л. Лук'яненко. Самвидав. «Український вісник». В. Чорновіл. Українська гельсінська група. Адміністративні переслідування. Значення українського дисидентського руху.

«Перебудова» в Україні. Пошуки шляхів модернізації суспільства, їх необхідність. Погіршення економічної та суспільно-політичної ситуації. Структурний дисбаланс економіки. Спроби поєднати ринок з централізованим плануванням. Шахтарські страйки. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.

Активізація суспільно-політичного життя в Україні. Спілка письменників України. Викриття злочинів тоталітарного режиму. Створення і діяльність «неформальних» груп та організацій. Поява незалежних українських видань. Перші несанкціоновані мітинги. Відродження національної символіки. Відставка В. Щербицького. Прийняття закону «Про мови в Українській РСР». «Живий ланцюг». Рух за легалізацію УГКЦ та УАПЦ. Формування багатопартійності. Народний рух України за перебудову. Вибори до Верховної Ради УРСР та місцевих Рад. Утворення демократичного блоку.

Діяльність Верховної Ради України. Протистояння між «групою 239» та Народною радою. Декларація про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних сил на утвердження державної незалежності. Голодування студентів у Києві. Загострення економічного становища. Страйковий рух. Березневий референдум 1991 р. Спроби державного перевороту у Москві та його провал. Акт проголошення незалежності України.

Заборона діяльності КПУ. Референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Історичне значення проголошення незалежності України.

Суперечливість культурного і духовного життя України в другій половині ХХ ст. Перехід до обов'язкової середньої освіти. Русифікація. Посилення політизації навчально-виховного процесу. Слабка практична реалізація наукових розробок. Освоєння космосу. Ідеологічний контроль у літературі та музиці. Театр і кіно. Образотворче мистецтво. Негативні тенденції в духовній сфері.

Тема 15. Становлення Української незалежної держави та її розбудова на сучасному етапі

Державотворчі процеси: особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Конституції України (1996). Проблеми соціально-економічного та політичного реформування українського суспільства. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Труднощі національно-культурного відродження, розвитку науки, освіти, духовності. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання в Україні. «Декларація прав національностей України». Кримська автономія. Загострення протистояння між законодавчою та виконавчою гілками центральної влади. Кампанія 1994 р. по виборах до Верховної Ради та Президента України.

Політична розбудова суспільства. Л. Кучма. Соціально-економічна та політична платформа президента, кроки по її реалізації. Прийняття Конституції України. Грошова реформа. Наростання економічної кризи та соціальної напруженості наприкінці 90-х років. Формування «тіньової» економіки. Корупція та хабарництво. «Реформи заради добробуту» прем'єр-міністра В. Ющенка. Політична криза 2000–2001 рр. «Касетний скандал». Вбивство Г. Гонгадзе. «Україна без Кучми». Парламентські вибори 2002 р. Загострення протистояння між пропрезидентськими і опозиційними силами.

Помаранчева революція. В. Ющенко. Конституційна реформа 2004 р. Політична криза в Україні 2007 р. Світова економічна криза 2008 р. «Газова війна» Росії проти України. Взаємопоборювання українських політиків.

Президентські вибори 2010 р. Парламентські вибори 2012 р. Погіршення стану демократії та правосуддя в Україні. Політична й економічна корупція. Переслідування опозиції. Відмова від європейської інтеграції України.

Революція гідності 2013–2014 рр. Євромайдан. Мирний характер протестів. Ухвалення Верховною Радою «диктаторських законів». «Небесна Сотня». Угода про врегулювання кризи в Україні. Відсторонення В. Януковича від виконання ним обов'язків Президента України.

Формування і діяльність нової влади. Позачергові президентські та парламентські вибори 2014 р. Президент України П. Порошенко. Загострення соціально-економічної кризи. Розгортання в Україні процесів декомунізації, заборона діяльності Комуністичної партії. Парламентсько-урядова криза 2016 р. в Україні.

Російсько-українська війна 2014–2020 рр. Загарбання росією Автономної Республіки Крим та м. Севастополь. Російська агресія на сході України. Концепція «русского міра». Інспірування Росією проголошення т. зв. Донецької і Луганської «народних республік». Проведення Україною антитерористичної операції. Активізація РФ гібридної війни проти України. Перші поразки та перемоги українських військ. Бої за аеропорт «Донецьк», українські «кіборги». Волонтерський рух. Іловайська трагедія. Бойові дії на Дебальцевському плацдармі. Переговори лідерів країн «нормандської четвірки». Мінські угоди. Міжнародні санкції щодо Росії.

Діяльність України на міжнародній арені. Концепція української зовнішньої політики.

Набуття Україною без'ядерного статусу. Будапештський меморандум. Участь України у миротворчих процесах ООН, у програмі «Партнерство заради миру», в діяльності Ради Європи та інших міжнародних інституцій.

Особливості культурного розвитку України останнього десятиліття. Релігійне життя. Зміни в системі національної освіти. Основні тенденції розвитку науки. Розвиток спорту та здобутки українських спортсменів. Література та мистецтво. Міжнародні пісенні конкурси Євробачення в Україні. Українська діаспора на сучасному етапі.

**4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія України»**

№	Назви змістових модулів і тем	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
I СЕМЕСТР				
Змістовний модуль 1. Становлення та розвиток державотворчих традицій в Україні (первісна доба – перша половина XIV ст.)				
1.	Тема 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.	2	2	6
2.	Тема 2. Утворення і розвиток Київської Русі (IX – перша половина XIII ст.)	2	2	8
3.	Тема 3. Галицько-Волинська держава (XIII – перша половина XIV ст.)	2	2	6
Змістовний модуль 2. Українські землі під владою Литви та Польщі (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)				
4.	Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	2	2	6
5.	Тема 5. Національно-визвольна війна українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648–1657 рр.)	2	2	6
Змістовний модуль 3. Україна в часи існування козацької держави (середина XVII – наприкінці XVIII ст.)				
6.	Тема 6. Українська держава на завершальному етапі національної революції (друга половина XVII ст.)	2	2	10
7.	Тема 7. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – друга половина XVIII ст.)	2	2	8

II СЕМЕСТР**Змістовний модуль 1. Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Українська національна революція 1917–1921 рр. (XIX ст. – 1921 р.)**

8.	Тема 8. Становище українців під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст.	2	2	8
9.	Тема 9. Національний рух на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини (кінець XVIII – початок XX ст.)	2	2	8
10.	Тема 10. Українські національно-визвольні змагання 1917–1921 рр.	2	2	10
Змістовний модуль 2. Західноукраїнські землі у 20–30-ті роки XX ст. Радянська форма державності в Україні (1922 – 1991 рр.).				
11.	Тема 11. Радянська державність України в контексті тоталітарної системи СРСР (1921–1939 рр.)	2	2	10
12.	Тема 12. Радикалізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки XX ст.	2	2	6
13.	Тема 13. Україна під час Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.)	2	2	6
Змістовний модуль 3. Україна в умовах спротиву радянській тоталітарній системі. Становлення незалежної України (середина 1950-х – перша третина XXI ст.)				
14.	Тема 14. Україна в умовах спротиву комуністичному тоталітаризмові та його краху (середина 1950-х – 1991 р.)	2	2	14
15.	Тема 15. Становлення Української незалежної держави та її розбудова на сучасному етапі	2	2	8
	Разом	30	30	120

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ **з дисципліни «Історія України»**

Практичне заняття 1

Тема 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України (2 год.).

План практичного заняття

1. Становлення і розвиток людського суспільства.
2. Формування державотворчих традицій.
3. Походження слов'ян та їх розселення на території України.

Практичне заняття 2

Тема 2. Утворення і розвиток Київської Русі (IX – перша половина XIII ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Утворення Руської держави. Перші київські князі.
2. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
3. Політична роздробленість Київської Русі.
4. Монголо-татарська навала на українські землі.

Практичне заняття 3

Тема 3. Галицько-Волинська держава (XIII – перша половина XIV ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Галичина і Волинь у XI–XII ст.
2. Утворення Галицько-Волинського князівства. Князь Роман Мстиславич.
3. Галицько-волинські землі в період громадянських воєн. Король Данило Галицький, його внутрішня і зовнішня політика.
4. Галицько-Волинська Русь в останній третині XIII – першій половині XIV ст.
5. Роль Галицько-Волинської держави в історії України.

Практичне заняття 4

Тема 4. Литовсько-польська доба в українській історії (друга половина XIV – перша половина XVII ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Польська експансія на українські землі.
2. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
3. Виникнення та розвиток українського козацтва.
4. Козацько-селянські повстання кінця XVI – початку XVII ст.
4. Соціально-економічні процеси на українських землях.
5. Культурне і церковне життя.

Практичне заняття 5

Тема 5. Національно-визвольна війна українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648–1657 рр.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Україна напередодні революції. Б.Хмельницький.
2. Воєнні дії в 1648–1649 рр. Зборівський договір.
3. Становлення Української національної держави.
4. Воєнно-політичні дії 1650–1653 рр.
5. Договір між Україною і Московською державою (1654 р.) та його оцінка в історичній літературі.
6. Загострення українсько-московських відносин (1654–1657 рр.).

Практичне заняття 6

Тема 6. Українська держава на завершальному етапі національної революції (друга половина XVII ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Гетьманування І. Виговського та Ю. Хмельницького.
2. Боротьба старшини за владу. П. Тетеря та І. Брюховецький.
3. Україна в останній період Національно-визвольної революції. Гетьман П. Дорошенко.

Практичне заняття 7

Тема 7. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – друга половина XVIII ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Українська держава за гетьманування І. Мазепи та П. Орлика.
2. Посилення колоніальної політики Російської імперії.
3. Запоріжжя, Слобожанщина, Правобережжя та Західна Україна в козацько-гетьманську добу.
4. Особливості й основні здобутки розвитку культури.

Практичне заняття 8

Тема 8. Становище українців під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст. (2 год.).

План практичного заняття

1. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії.
2. Суспільні рухи.
3. Національне відродження в Україні. Кирило-Мефодіївське товариство.

4. Здійснення реформ 60-70 рр. XIX ст. в Україні.
5. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні у 1860–1890-х рр. В. Антонович. М. Драгоманов.

Практичне заняття 9

Тема 9. Національний рух на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини (кінець XVIII – початок XX ст.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II та їх вплив на розвиток західноукраїнських земель.
2. Національне відродження і піднесення національно-визвольної боротьби в Галичині в 20-30 рр. XIX ст. «Руська Трійця».
3. Народовці, радикали, москофіли в суспільно-політичному житті західноукраїнських земель у другій половині XIX ст.
4. Виникнення політичних партій в Західній Україні наприкінці XIX ст.

Практичне заняття 10

Тема 10. Українські національно-визвольні змагання 1917–1921 рр. (2 год.).

План практичного заняття

1. Початки державного відродження України. Центральна Рада та її Універсали.
2. Українська держава П. Скоропадського.
3. Діяльність Директорії УНР.
4. Західноукраїнська Народна Республіка.
5. Втрата української державності: причини і наслідки.

Практичне заняття 11

Тема 11. Радянська державність України в контексті тоталітарної системи СРСР (1921–1939 рр.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Україна в роки непу.
2. Перебіг і наслідки українізації.
3. Сталінська політика індустріалізації та її наслідки.
4. Колективізація українського села. Голодомор 1932–1933 рр.
5. Утвердження сталінського тоталітарного режиму в Україні.

Практичне заняття 12

Тема 12. Радикалізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки XX ст. (2 год.).

План практичного заняття

1. Західноукраїнські землі під владою іноземних держав. Політичний, економічний, соціальний розвиток.
2. Створення та діяльність ОУН.
3. Проголошення незалежності Карпатської України. Окупація Закарпаття угорськими військами.

Практичне заняття 13

Тема 13. Україна під час Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.) (2 год.).

План практичного заняття

1. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та напочатку Другої світової війни.
2. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Бойові дії у 1941 р.
3. Окупаційний режим в Україні.
4. Рух Опору в Україні.
5. Звільнення України від нацистських загарбників.
6. Україна в роки післявоєнної відбудови.

Практичне заняття 14

Тема 14. Україна в умовах спротиву комуністичному тоталітаризмові та його краху (середина 1950-х – 1991 р.) (2 год.).

План практичного заняття

1. «Хрущовська відлига» та Україна.
2. Україна в період загострення кризи радянської системи.
3. Перебудова й Україна. Активізація суспільно-політичного та культурного життя.
4. Здобуття Україною незалежності.

Практичне заняття 15

Тема 15. Становлення Української незалежної держави та її розбудова на сучасному етапі (2 год.).

План практичного заняття

1. Державотворчі процеси в Україні в умовах незалежності.
2. Проблеми соціально-економічного та політичного реформування українського суспільства.
3. Помаранчева революція. Євромайдан. Революція гідності.
4. Російсько-українська війна 2014–2020 рр.
5. Діяльність України на міжнародній арені.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ п/п	Тематика
1	Первісне суспільство і перші державні утворення на території України
2	Утворення і розвиток Київської Русі (IX – перша половина XIII ст.)
3	Галицько-Волинська держава (XIII – перша половина XIV ст.)
4	Литовсько-польська доба в українській історії (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)
5	Національно-визвольна війна українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648–1657 рр.)
6	Українська держава на завершальному етапі національної революції (друга половина XVII ст.)
7	Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – друга половина XVIII ст.)
8	Становище українців під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст.
9	Національний рух на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини (кінець XVIII – початок XX ст.)
10	Українські національно-визвольні змагання 1917–1921 рр.
11	Україна в умовах радянської державно-політичної системи (1921–1939 рр.)
12	Радикалізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки XX ст.
13	Україна під час Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.)
14	Україна в умовах спротиву комуністичному тоталітаризмові та його краху (середина 1950-х – 1991 р.)
15	Становлення Української незалежної держави та її розбудова на сучасному етапі

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес передбачає проведення лекцій і практичних занять, самостійну роботу. Мова викладання – українська.

У процесі викладання дисципліни «Історія України» використовуються такі методи навчання як:

- словесні (пояснення, лекція);
- наочні (ілюстрації, плакати, схеми, карти, мультимедійні файли);
- практичні (самостійна робота на занятті та позааудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань);
- методи стимулювання обов'язку та відповідальності у студентів: переконання у значущості навчання, вимоги, вправи з виконання вимог, програмоване опитування;

- методи стимулювання інтересу до навчання: пізнавальні ігри, навчальні дискусії; створення ситуацій емоційно-моральних переживань; створення ситуацій пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості;

- за ступенем самостійної роботи студентів: методи взаємодії викладача та студента (бесіда, дискусія); методи самостійної роботи студентів (самостійна робота з книгою, письмова робота, самостійна робота під керівництвом викладача);

- за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;

- за джерелом інформації і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення); наочні (ілюстрація, демонстрація).

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі із використанням засобів комп'ютерної техніки; практичні заняття; виконання самостійної роботи; робота в мережі Інтернет.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

І семестр

Рубіжна атестація № 1	Директорська контрольна робота (№ 2)	Середній бал (№ 3)	Залік
25%	50%	25%	100%

II семестр

Рубіжна атестація (№ 1)	Директорська контрольна робота (№ 2)	Середній бал (№ 3)	Екзамен	Разом
20%	25%	15%	40%	100%

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
<p style="text-align: center;">90-100 A</p>	<p style="text-align: center;">Відмінно</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретно проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконано правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.</p>	<p style="text-align: center;">Високий (творчий) рівень</p>
<p style="text-align: center;">85-89 B</p>	<p style="text-align: center;">Дуже добре</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки з окремих питань навчального матеріалу.</p>	<p style="text-align: center;">Достатній рівень</p>

75-84 С	Добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.	
65-74 D	Задовільно	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттєві питання з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.	Середній рівень
60-64 E	Достатньо	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	

35-5 FX	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями практичним вмінням не задовольняє мінімальні критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	Низький рівень
1-34 F	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане, у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так і практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3(задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	

35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень
1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень

11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова:

1. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.). К.: «МП Леся», 2016. 586 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної нації XIX–XX століття. К.: Генеза, 2019. 656 с.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України: з дод. та допов. Донецьк : БАО, 2006. 734 с.: іл.
4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / Уклад., комент. В. Ю. Короля. К. : Видавничий центр «Академія», 2002. 448 с.
5. Лазарович М. В. Ілюстрована історія України : підручник. Тернопіль : Джура, 2022. 616 с.
6. Лазарович М. В. Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
7. Пасічник М. С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 735 с.
8. Попович М. Нарис історії культури України. 2-е вид., випр. К.: АртЕл, 2001. 727 с.

9. Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020): monogr. Kyiv: PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.
10. Subtelny O. Ukraine: A History. 4th ed. Toronto: University of Toronto Press. 2009. 785 p.: ill.

Допоміжна:

11. Акимович Є. Українська культура в історичному вимірі (IX–XVII ст.). Одеса: Маяк, 2009. 496 с.
12. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.
13. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. К.: Політвидав України, 1990. 605 с.
14. Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: ілюстрована історія. Львів; Івано-Франківськ: Манускрипт – Львів, 2008. 524 с.: іл.
15. Історія української культури: у 5 т. Т. 1–5 / Б. Патон (голов. ред.). К.: Наук. думка, 2001–2010.
16. Лазарович М. В. Етнополітика української влади доби Національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 760 с.
17. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика, 2015. 456 с.
18. Чорна книга України: зб. документів, архівних матеріалів, листів, доповнень, статей, досліджень, есе / упоряд., ред. Ф. Зубанича ; передм. В. Яворівського. К.: «Просвіта». 1998. 784 с.
19. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна–Росія–Польща. К.: Дух і Літера, 2013. 552 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>.
3. Український історичний портал. Сайт інституту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/>.
4. Спадщина предків. URL: <https://spadok.org.ua/>.
5. Центр досліджень українського визвольного руху. URL: <https://cdvr.org.ua/>.